

Locuinti'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

e in

Strat'a tragatorului [L3-
vésztotoza], Nr. 5.

Scrierile nefrancate nu se vor
primi decat numai de la correspun-
dintii regulari ai „Federatiunii“
Articolii trimisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune

Pre trei lune . . . 8 fl. v.
Pre siese lune . . . 6 „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „

Pentru Roman'a :

pre a. intregu 30 Fr. = 30 Lei a
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 - 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni :

10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a tim-
brale pentru fiesoc-care publica-
tiune separatu. In loculu deschisa
20 cr. de linia.
Unu exemplariu costa 10 cr.

Invitare de prenumeratiune

la diuariulu politicu

„FEDERATIUNEA“

pre semestrulu II. (Juliu—decemvre)
1872.

Onorab. DD. cetitori, cari voiescu a avé diariulu „Federatiunea“ sunt rogati cá se binevoiesca a grabi cu insinuarea la prenumeratiune, cá ci altmintrea irregularitatfle in speditiune nu se potu inlaturá.

Totodata suntemu siliti a insiste cu intetfre pentru a ni-se trãmite restantiene de pre sem. I. cá ci administratiunea diariului devine forte ingreuiata prin agrammadierea restantielor si cari apoi facu imposibile creditarea altiore.

Redactiunea.

Scire electr. partic. a „Feder.“

Data Siomcut'a-Mare in 17. iuliu, la 10 ore 25 min. a. merid.

Fiindu accusatu in telegramulu d'in Nr. 72 „Fed.“ cá asiu fi intimidatu si maltratat pre alegu-
torii partiei nationale oppositiionale, acesta asertiune
dechiaru de mintiuna si calumnia tendentiosa.

Colceriu.

Pest'a, 18./6. iuliu, 1872.

S.Sa Patriarculu Romei, Piu IX. ajunsu la vance betranetie, tecutu bine presto anii, despre cari dice scriptura, cá d'aci in colo viet'a este dorere si sarcina, vediendu cei 80 de anni ai etatii alle si cei 26 ai pontificatului seu, — doue impregiurari rari, mai alessu cea d'in urma, forte rara in annalile pontificatului, — vediendu in fine, la initiati'a guvernului prussianescu, tendintiele unoru poteri de a influinti'a alegerea noui Pontefice, Piu IX. ne mai avendu sperare d'a poté domni mai multu de 26 anni, pre scaunulu lui S. Petru, s'ar fi ingrigitu pentru inlaturarea pericloru, ce ar poté aminintiá vedi'a pontificatului si independinti'a besericeii catholice, ar' fi compus insu-si unu regulamentu de alegere intefta se effectua inca „presente cadavere“, adeca mai înainte de immortalizarea sa. Scopulu invederatu alu acestei precautiuni este, ca poteri interesante d'a iafiuintiá alegerea, se nu pota avé timpulu sicu: fia d'a atrage in partea loru majoritatea collegiului Cardinaliloru, fia d'a trãmite pre Cardinalii d'in berrele loru la actulu alegerii. In evulu mediu poteri catholice si-arrogasse dreptulu de „Veto“, adeca a eschide de la alegere pre unu cardinalu ne-
lacutu, acestu dreptu au fostu si este illusoriu, centru cá nu multu compensesca a eschide pre unu cardinalu, d'in acesta cauza dreptulu, de altmintrea inca neintemiatu si nerecunoscutu de curia Romana au ajunsu in desuetudine, adeca respectivele poteri nu s'au servitu de ellu. Poteri catholice au cercatu alte mediuloce d'a-si assecurá iafiuintiá si a nume, parte essoperandu numirea ai multoru AEppi d'in tierrele loru de cardinali, parte ajutandu cu subventiuni annuali pre unii cardinali d'in Rom'a, staruindu astfelu a-i avé la desestatiune in folosulu politiceii loru. Asié foi'a septemarle de Vienn'a a lui „Warrens“ face in asta privintia amatoriile descoperiri interessante, „Fia-sce care potere catholica (Austri'a, Spani'a, Itali'a, Fran-
ca) possede una classificatiune a cardinaliloru, adeca de dupa vederile si sentiemintele loru facia potestatea civile. Classificatiunea planisata de statulu solu austr. la scaunulu ponteficiu, D. Aless. ach, de candu starea sanetatii ponteficelui actualu se, seau cellu pucinu se crede a fi sdruncinata, siene in evidentia continua. Sont cá la 8 anni,

candu Ponteficele se bolnavisse pre neseceptate, Austri'a dedesse ordene, cá unu vaporu se stee pururea gat'a a transportá la Rom'a pre cardinalii austriaci d'in Vienn'a, Prag'a, Zagrabi'a, Strigoniu (Granu) Veneti'a si pre cellu de Coloni'a d'in Prussi'a, cari toti daca s'ar fi intiellesu in pare-
rile loru, ar' fi avutu negressitu ponderosa influen-
tia a supr'a alegerii eventuali. Cu tota iufmea de comunicatiune d'in dillete nostre este totu-si cu anevoc, ba aproape impossibile cardinaliloru straini, cá se ajunga la timpulu in Rom'a; acesta pucina possibilitate inca li-s'at' luat' prin nou'a despuestiune a Ponteficelui, despre carea diariete vorbescu mereu, fara cá curi'a romana se venia a le confirmá seau a le desminti; ea padiesce adunca taceri in asta privintia.

Cestunea alegerii noui Pontefice au devenitu morisca formale in capetele diplomatiloru. Cancelariulu Tiarului nemtiescu D. Bizmarcu, nu mai pote de capiatu ce este, d'insulu crede cá stapanulu seu Caiserulu este adeveratulu urmatoriu, ce siede pre tronulu sacralu de odeniara imperiu romanu, despre care se dissesse la timpulu seu „de unde si pana unde sacru? de unde romanu?“ daca atunci fusesse usurpatiune acellu titlu falsu, cum pote asta-di D. Bizmarcu se venia cu arrogantia a-lu pretinde pentru Caiserulu seu, care nu este neci „Imperatu allu Romaniloru“, ci allu Nemtiloru, neci „Catholicu“ ci Luteranu. Pre ce base pretinde dumealnu dreptulu de „veto“, care de s'ar fi si recunoscutu candu-va fostiloru imperati ai Rloru, restins ai Nemtiloru, atunci catolici, asis-di nu ar mai poté avé valore pentru unu domnitoriu acatholicu, numai pentru cuventulu, cá are cáte-va millione de sup' ai catholici. Betranulu Vilelm, dupa ce se crede a fi domnulu situatiunii in politica, aspira si la domnia in Beseric'a universale si in asta aspiratiune a sa crede cá va fi ajutatu de catholicii cei vechi (cari nu voru se recunosca infallibilitatea), de cari se servesse autorisandu-i d'a se organisá in beserica autonoma. Dar' se insiella amaru, cá ci chiaru si acesta fractiune, de altmintrea neinsemnata, respue, respinge papatulu cesarianu, ce ar' vre D. Bizmarcu a inaugura. Staruintiele salle, d'a vindicá dreptulu de veto Tiaratului nemtiescu, batendu pre la portele curtiloru catholice, n'au fostu pana acum incoronatu de successu. De si regele Italiei, pare, d'in interesse momentane, a fi complice, accusatu fiindu de convincentia, nu potemu crede, cá spriginesce seriosu tendintiele prussianesci. Austri'a, nevoita asta data a jocá dupa cum fluera D. Bizmarcu, inca nu spriginesce cu sinceritate, ci numai cam bucurosu de sila, era Spani'a, de si numera, nu ponderedia. Poterea care in asta cestiune ponderedia, Franci'a, dede respunsu decisivu Dlu Bizmarcu, dechiarandu, cá dreptulu de „veto“ au espiratu de multu, si cá chiaru de n'ar fi asié, D. Thiers dice, cá Franci'a, n'ar sanctioná neci odata amesteculu statului in cestiunile religiose. Collegiulu Cardinaliloru inca este gat'a, cá la casu de incercári de amestecu allu poteriloru, se transmigredie in data pre insula Malt'a si se faca acolo alegerea. Astfelu puterniculu Tiaru cu vicleanulu seu cancellariu voru remané, si sié si sié, cu busele inflata.

Dev'a 11 iuliu 1872. ser'a 10 ore.

Domnule Redactoru!

In asta sera la 8 ore a publicatu presidele Comisiunei Dr. Petco resultatulu scrutiniului pentru alegerea ablegatului dietale in cerculu de alegere Dev'a.

Candidatii au fostu D. Jordanu Domokos apartienatoriu partidei drepte si D. Makrai Lászlo cu programulu stangei centrale.

Celu d'intaiu au intrunitu 935 si celu-alalt-u 975 voturi, si asié au reesitu Makrai Lászlo acum — a treia ora de ablegatulu Comitatalui acestui-a.

Dicu frumosa onore d'a fi in 3 ronduri alesulu acelu poporu, pentru a carui bunastare nu multu lu-dóre capulu.

Romanii d'in acestu Comitatu stau cátu se pote de

rem, si ast'a provine d'in lips'a unui conducatoriu conscientiosu!!!

Asta-di, suntemu activi mane passivi, precum adeca recere interesulu materialu personalu — ambitiunea — servilismulu si pusillanimitatea.

Vi-am relatatu, Dle Red. cá si la noi s'au constituitu clubulu asié numitu nationalu — si cá am desemnatu la propunerea Dlu prota Papiu pre bravulu si zelosulu natiunalistu Ioane Piposiu de candidatu nationalu. D. V. ati binevoitu a si luá actu despre acest'a relatiune — publicandu-o in nr. 61. „Fed.“

Acolo am prognosticatu reesirea a 2 barbati romani de dapeutati nationali asta-di inse me rectificu cá neci unulu nu va fi! dar' nu cum-va se alunecati a crede, cá acest'a va proveni d'in passivitatea adoptata in 27 l. tr: la Alb'a, — diu nu! ci singuru d'in interessu marsiaivu!

Perirea ta d'in tine Israele!

Dar' despre ast'a alta data pana ce mi-voru stá la dispuestiune probe mai fundate.

Audu cá D. Piposiu au repasitu dominec'a trecuta de la candidatura; — multe mi se spunu pentru ce? dar le lasu, cá ce la casu candu onorea nationale ar recere publicarea motiveloru Dsale — atunci sum convinsu cá Dsa nu va intardiá cu publicarea loru; aici dicu numai atátu: cá in comitatulu acestu-a alégu precum m'am' convinsu — romanii!

Dobr'a opidu micuti cu inteligentia marisiora — cu burgesinde impunatoria au aretatu, cá ce pote daca tienu laolalta! erá gat'a se reesa Candidatulu deakistu spriginutu numai de elementulu romanu; — ore nu s'r fi potutu aretá esemplulu acest'a frumosu prin sustienerea Candidatului nationalu? ore nu s'ar' fi radicatu respectivii conducatori la culmea stimei nationale? daca recomandau elementulu compactu alu Dobrei de candidatu pre unu romanu?

Ore nu erá mai demnu d'a esplotá increderea poporulu in interessulu nationalu? si in lips'a unui candidatu nationalu a staru pentru abtinerere totale — spre a nu d'a succursu spiritualu la decretarea afaceriloru antinationale? O! tempora o mores!

Eu credu tare in natiunalismulu Dobreniloru, cá diisii erau gat'a la totu ce e nationalu numai se véda pre cei mai competenti (intielegu Dev'a) cum purcedu; si cá cei cu ore-si-care rolu cum au purcesu, se vederedia d'acolo, cá D. Piposiu au fostu silitu a renuciá — de la candidatura pentru a nu face jocu copilarescu d'in caus'a nationale.

Nu voiu a incriminá — nu voiu a numi procederea nimeniu in respectulu acestu-a de culpabile — nu voiu a crede celoru multe ce se dicu — dar' atátu-a constatediu cá: de se voru adeveri numai unele d'in celle audfte, atunci sentinti'a publica va demasca lupii invescuti in piele de miellu; — natiunea va sci a face distinctiune intre fiii sei!

Inteliginti'a romana d'in Dev'a au fostu mai multu passiva ca activa — era d'in pregiurime au fostu la impulsulu unoru de totu activa — si inca activa activa.

Protopopulu Papiu au absentatu d'a casa in decursulu votisarei — bine au facutu; si bine faceá si parintale Nicorescu — daca se abtienne-a de la votu, acelu Nicorescu, care era cuoscutu de natiunalistulu cellu mai infocat, eu inse credu, cá votisarea i-au fostu impusa! bine facea si fratele Candrea, daca conglasuiá procederea Dsale cu vorbirea d'in clubulu nationalu d'in urma — dominec'a trecuta; despre cei-a-lalti romani de aici cari au votatu toti pentru glorificatulu loru candidatu trantitu — nu dicu nimicu, cá ci vremea e scumpa.

Au mai fostu activi urmatorii: D. Ioani chiu Olariu au votatu pentru Dlu Dr. Petcu.

D. Iosifu Orbonasiu pentru Dlu protopopu Papiu, dicu-
cundu „Papiu Iános“ si D. Zacharia Candrea d'in Dinu-mare pentru D. Csáklányi.

Difficile est satyram non scribere! — Peccatu cá numai traiesce imperatulu care facundu pre nu sciu care de episcopu au dísu: Iste miser habet unum votum, dabo ego meum! si candidatulu cu unu votu se facu vladica!

Asié dara n'a picatu numai D. Jordanu singuru. asta-di aici, ci si cei 3. numiti Domni, capetandu fiesce care cáte unu votu de — incredere.

La revedere!

Logosiu, 10. iuliu 1872.

Calamitățile noastre. De cându se ivi constituțiunea maghiara în țara, comitatul nostru pururea a avut în frunte, de nu capacitate, dară celu pucinu omeni descepi, cari pricepeau cum se gubernedia unu comitat; și cari totu-odata că presiedintii congregatiunilor seiau se manduca cu desteritate laudavera tote afacerile desbatande; ăra după esaurirea parerilor diferite, cu referința la obiectu, se potea observă capacitatea în resumerea parerilor varie enunciandu decisiunea cu precisiune și franchetia cum se cuvîne unui presiedinte fără că densii să aiba opu de inviatiunea altoru-a, seau, cum dice romanulu: „nu acceptă să-i vina mur'a în gura.“

Asta-di inse comitatul Carasiului a devenitu într'o pozițiune de totu fatala. Sorte comitatului ajunse în manile unui omu debilu incungiuratu de mediocrități și nullități, mare parte nesce selbatici insetosiati de resbanare în contr'a romanului. Asta-di stă în fruntea comitatului: D. Giorgiu Ivascovicu, vulgo: pop'a Ghioc'a, una persona, care pote că în alte ramuri de știința să fia erudit, dar' gubernatorele unui comitat nu pote fi, că-ci cu cunosciintiele salle de administrare — vorbindu sinceru și fără malitia — dînsulu nu ar merită mai multu decâtu pozițiunea de cancelliatu la cutare „szolgabiró.“

Dacă cine-va se plange la dînsulu pentru ore ce necasu; bietulu omu în locu de remediū se reîntorce numai cu promisiuni desierte.

Mai compromitiatoriu pentru dînsulu și pentru cei ce l'a tramis este: cându presiede în congregatiunile comitatense, că-ci atunci este mai evidente necapacitatea comitelui suprema.

Cându enuncia vre una decisiune, vedindu confusiunea, în care se afla, gangavirea, ce l'a inundatu, nesecuritatea infricosiata că nu va vorbi ad rem, te facu să lu-compatimesci; ăra de alta parte se revolta semiulu, cându vedi nerusnarea corifeiloru guvernamentali, cari nu se rusina a si-aretă reutatea și în faci'a congregatiunii, cându d'in tote părțile inspira nepotintiosulu cum se dicte. Apoi neghioabile, ce le comite propria auctoritate, sunt immense. Mai eri denumî unu sîru lungu de szolgabirei și ingineri titulari, în cătu asta-di, mane, decum-va ministeriulu nu lu-va în-latură pre acestu comite supremu — vomu avé norocirea d'a possede mai multi oficianti comitatensi titulari, de cătu paditori de nopte la sate. Reulu va cresce și mai mare, de cum-va protonotariulu I. Pausz va ocupă postulu vacante a vicecomitelui comitatense. Acestu individuu, care mai anulū trecutu fū condamnatu la închisore pentru celarea (supressiunea) unor bani lui incredintati, e protegiatu de d. comite supremu și e verosimile, că crim'a va triumfă invingatoria. Unde va ajunge starea comitatului Carasiu în viitoriu? vomu vedé; nerestornaveru inse este adeverulu, că sub impregiurările de asta-di comitatulu nostru nu numai că nu va înflori, ci va decadé cu totulu.

Nu e mirare dară, că în comitatul Carasiu domnesce asta-di atât'a demoralisatiune. Amploiatii administrativi luera fără responsabilitate; cei titulari, (cari trecu de romani) titlulu vacuu ce l'a cascigatu lu-preferescu intereselor pure nationali. Se dejosescu nu numai în antea fratiloru de unu sange, ci și în antea strainiloru, cari batendu-si jocu de dînsii i folosescu numai de ueltele pentru ajungerea scopului lor, ceea ce apoi ingropa viitorimea romanului de cum-va prevedinti'a nu ar veghiă a supra lui. Asi vedemu, că se afla unii prepediti în cerculu Sascei, ăra alte rupture în cerculu Fagetului, cari nu se temu, că i inghite pamentulu cându în „Patria“, glodulu diaristice romane, scriu despre conducatoriul poporului romanu mintiuni și calumnie, ce chiaru și strainii s'aru sfi a le scorni.

Este tristu dacă cine-va si-nita de sine și nu cunosce onore și natiune, dacă pentru unu titlu ori ossu de rosu joca rolulu de „Baiatiu“ după comand'a ucidiatoriloru de frati de unu sange.

E bine, monstriloru de după țafe! fiti de parti't'a lui Deák, că-ci acest'a vi salvedia pantecele, dar' nu calumniati pre cei ce nu s'a vendutu panteceului, d'in contra bucurati-ve, că-ci până ce sunteti numai voi ai panteceului, până atunci vi merge bine. Mai salutariu pentru sufletulu vostru este dacă ve veti rentorce, că-ci natiunea, la a carei anima rodeti, nu voesce perirea voastră, — dîns'a se înflora nu pentru că loviti în ea, ci de batjocurile, ce contrarii ei resfira în abundanția a supra voastră, cându ve folosescu de instrumente orbe. Rentorceți-ve înainte de or'a a doue-spre-diecea, că-ci dacă cartea cea negra va fi plina de peccate d'alle vostre, atunci — ori-ce umilire e desierta. F...

Lapsiu ungurescu, 12. iuliu. 1872.

Comitiendu judele procesuale d'in cerculu Lapsiului Molnár Sándor, mai multe fără-de-legi și abuzuri de oficiu, luandu bani dela mai multi individi pentru eliberarea pre sub mana a fetioriloru de la obligamentulu de a se înrolă în armata c. r. și milită; luandu bani de la mai multi criminalisti, spre a li ascunde, în calitate de amploiatu, crimele și fără-de-legile; servindu-se cu prevaricanti de padure — judecati la arestu pre mai multe dille — în tempulu arestului, la lucruri de alle salle economice și private; folosindu omenii îndetorati cu facerea drumuriloru comitatense, la sapatulu cucurudiului, la fenu, secero și taiatu

de lemne; delapidandu mai multi bani besericesci și scolari d'in cautiunea cărcimaritului de trei lane etc. etc. amu factu în 20. aprile a. c. la Ministeriulu reg: ung: de interne rogare, accludata cu mai multe copie d'in documentele ce le avem la mana, că ministeriulu să se indure a porni contr'a lui Molnár Sándor investigatiune.

Vedindu noi, că d'in 20. aprile până în 24. maiu nu s'au urditu nice o investigatiune, ba simtiendu că suplic'a noastră, cu tôte aclosele s'au impartesitu lui Molnár Sándor și altoru individi cu infidelitate, amu susternutu în 27. maiu. a. c. o a doua rogare la Ministeriulu reg: ung: de justitia, că acestu-a că Ministeriulu dreptății, să se indure pre bas'a actelor ce se-au accludatu la suplic'a de la lit. A până la T. — a suspende numai decâtu pre mentionatulu functionariu Molnár Sándor, și a porni contr'a lui investigatiune, asemenea rogare, cu tôte aclusele, s'au transpusu atātu tribunalului reg. comitatense în Deesiu, cătu și inclisei Table reg. în Tergu-Muresiului spre scientia.

Acuma, după ce vedemu că d'in 24. maiu. și respective d'in 20. aprile, a. c. până adi în 10. iuliu, cu privire la fără-de-legile lui Molnár nu s'au factu nice o dispozițiune; — după-ce scimu că suplic'a noastră fū primita la Ministeriulu de justitia în Pest'a la 28. maiu a. c. după cum dovedesce retour-recepisea cu Nr. 442, — și în fine, după-ce vedemu că animele tuturoru concetatiuniloru blandi d'in dî în dî vînu în mahnire și iritatiune pentru sustinerea lui Molnár Sándor și mai departe în postulu său, — pre ca lea publicității, în numele umanității, alu ordinei și respectarea legiloru, cari sunt radimulu constituțiunii, facemu urmatori'a

Interpelatiune.

1. Au de cugetu, D. D. Ministri reg: ung. de justitia și interne, pre bas'a documentelor accludate la suplic'ele noastre, a ordină suspenderea lui Molnár Sándor d'in postulu său de jude processuale în cerculu Lapsiului, și a porni contr'a faptelor lui scandalose și ilegali investigatiune?

2. Dacă dă, atunci pentru ce se tragenedia acestu lucru uritu, atât'a amaru de tempu?

Era noi, în fine, dacă vomu vedé că eroulu faptelor scandalose, și după această interpelatiune va stă la postulu seu mai departe, contr'a legiloru sustatoriie, — ne vomu grabi a dá publicității tote ilegalitățile și abuzurile lui de oficiu, atātu pre callea diurnalistice, cătu și la diet'a venitoria, că astfelu întregu publiculu să fia judecatoriu între noi și între domni situatiunei, pentru unu omu care au comis asie mari și grele abuzuri în oficiulu ce lu pórta nedemnu. — Teodoru R o s i v, docente normale și represent. municip. Iosifu P r e d a, advocatu. Demetriu V a r n a, membru.

Ded'a (Ardeh) in iuliu 1872.

Dle redactoriu! Am totu doritu se vedu, cum se alege pre la noi câte unu magnatu unguru de deputatu. La 5 iuliu avui ocaziune; ăra alegerea în Reginulu Sascescu.

În mediloculu pietiei flutură una flamură maghiara și în giurulu ei ăra una multime de romani d'in cerculu superioru alu comit Turd'a, cea mai mare parte fără dreptu de votare, adeca miseri dilleri, adusi cu haiduci și forti'a pentru a votisă pre candidatulu deachistu b. Colomanu Kemény. Cortesi cu pene rosie de cocosiu tîneau predice și vorbiri. Luminandu pleblea despre immenensele binefaceri ale guvernului actuale și si eminentele calități ale candidatului renegatu. După acea pandurii acompianati de musicia luara multimea d'in deretru și condusera la locul de alegere, unde fia care chiamatu după nume, aruncă siedul'a pre care se află tiparitu numele candidatului baronu, și ca recompensa mai primi una siedula, cu care se svercoliau prin carciime și se ampleau cu mancaru și beuturu, asié de în urma jaceau ca porcii caduti pre sub garduri, de beti și ametiti, unde altii remasera și până demaneti'a jacundu. Am plansu la aspectulu acestoru estremități și m'am întrebatu: până cându ore totu asié, unde sunteti conducatori luminati și bine voi-tori ai genului romanescu!?

Indignatiunea mea inse si-a ajunsu culmea, cându în locu cu crucea mantuirei în frunte, am vediutu unii preuti remani (?) cu siedul'a tradării mergundu la urma si, goli de consciința și demnitatea nationala, votandu pentru sange stainu, contra intereselor propriei natiuni romane.

Un'a inse me mangaiă, că cea mai mare parte a romaniloru cu dreptu de votare curati în sentimintele loru nationale și fii fideli și constanti și natiunii romane neci au candidat pre vre-unu romanu, neci au votatu pentru strainu, ci au tîenutu cu santienia, de conclusele aduse de barbati romaniloru ardeleni în adunarea de la Alb'a-Jul'a.

T. C.

Pescii.

(Fine)

Tote acestea au fostu odiniora proprietatea romanului, și elu se desfată în placeri și multumirea i-ăra asigurata. — Dorere, de diece ori dorere! tote stau asta-di cu totulu

*) A se vedé nrii 65, 67, 68, 69, 70, 71, 72 și 73 ai „Fedcrat.“

altcum, că-ci numai forte pucinu mai are romanulu d'in ce ce a avutu. De pamentu — maic'a totatoru — e instraitu, că-ci în proportiune cu altii nu posede a diecea parte ăra cu privire la trecutu a devenitu mai ilotu pre singuru și santele sale mosfe; — minele le cunosce după nume cele, mai alesu de sare, sunt în siulu pamentului și si pre langa tote acestea nu-i este permis a le folosi; și si sunt tierele prevediute cu multe și abundante isvore nerale, totu-si romanulu are partea cea mai mica; cu în cuventu, tote au fostu exclusiv ale romanului până ca asta-di chiaru si-vieti'a i-se invideedia.

Deci dacă noi singuri ne vomu ajuta, ne va ajuta Ddieu, dacă vomu muncé, calculă si pastră, nivomu da diliginti'a spre a invetiă să ne folosimu de tote, cu câte și au bine-cuventatu natura, numai si numai atunci vor poté avé sperantiă în ce-va, că-ci de-una parte acestu (pamentulu si ce contine elu), sunt cele mai sigure baze de a ajunge la o multumire adeverata, de alta parte chin creatoriulu ni-a dîsu „prin sudorea faciei tale să-ti cascade panca de tote dille.“

Trebue să ne desceptăm, că să recasitigăm ăra ce ce ni s'a l'atu. Inse e suprom'a necesitate că să fimu precauti, să vighiamu neincetatu. Să fimu neobositi într'aperă ceea ce ni-a mai remasu. Ap'a este aceea, de ce ne bucurăm în multe locuri. Am dîsu, că ap'a este un d'între principalele elemente constitutiore a totu ce este sub ceriu. Noi cunoscemu valoarea apei pentru-că ni e necesaria spre a poté trai, ba amu invetiatu a o folosi la multe altele. Si pre langa tote acestea pre dî ce merge, se cu descoperiri noue în privinti'a întrebuintierei apei mai folosu. Neunmeratele folose ce tragemu d'in apa, insemente ei pentfu totu ce esiste și fiindu-că sum de credință că pre langa întrebuintierea ei de până acum — de-si asta privinti'a noi scimu mai pucinu să ne folosimu, decât alte popore, — se voru descoperi multe, și că poterea a se va privi că basa la formarua a ori si ce pre lume, de ac nu potu îndestulu recomandă, că romanulu d'in. poteri lucredie a-si sustiené dreptulu la apa.

Proverbiulu romanului „Mai usioru e a suferi de foie decâtu de sete“ are mare insemnatate, și romanulu prin înleptiunea lui naturale, a sciutu a pretiuf acestu elementu adeveratulu sensu.

Credu, că e prea bine cunoscuta adeverat'a valora apei, pre langa tote acestea fie-mi permis a dice, că semnatatea ei pentru lume e necalculabile, si d'in asta că sa îndrasnascu o atrage atentiunea Onoratului Publicu asup ei, că-ci va veni tempulu cându va fi asié, și dora prestu mai multu decâtu petritele cele scumpe. — Romanulu trebue să incepa a se folosi de ape la cari are totu dreptulu, trebue să se folosésca cătu mai ingraba, că-ci dacă nu, apoi straini voru lipsi și de acestu donu alu naturei.

De abié incepe a se cunosce valoarea apei, și certu an și inceputu, mai avem dreptulu și poterea a ni ape ce e alu nostru, va mai fi ocaziune binevenita, cându vor poté dovedé, că scimu a ne folosi de ce este alu nostru deorace folosirea apei nu s'a generalisatu, altcum lupta se să fia grea și rezultatulu dubiu, inse de vomu lup Ddien inca ni va ajuta; d'in contra prin nepasare vomu té ajunge ca si cu pamentulu, minele, băile s. a.

Deci pastrati ap'a, incercati-ve si ve grabitiu cu folosirea ei, că nu cum-va inimcii, cari s'au încercatu și încerca a ne omori cu fomea să ne omora mai tardiu cu setea, că-ci în adeveru, ast'a e și m'ai periculosa.

Aceste-a mi-sunt motivele, cari me îndemnara a cercă, să atragu atentiunea romanului a supra pesciloru supra acestoru animale, pre cari mare parte d'între i-pretiniesce numai multumindu-si stomaculu cu ei.

Sciū că am scrisu multe, ba am amintitu pote luca fără neci unu interesu, prin urmare multoru-a spre distigtare; — inse în adeveru me dore, că scientiele mele și prea marginite, cunosciintiele mele prea pucine, și că genul mi-lipseste spre a poté descrie în de ajunsu si a preti după adeverat'a valora aceste animale multu folositorie.

Nu numai în mări, fluvii mari, în bălți și locuri mici în fia care pariu se pote întreprinde cultura pesci, — în adeveru, că cu cătu apele sunt mai adun terenulu ce-lu ocupa mai mare, cu atātu va fi si folosu mai însemnatu. — Inse neci aceea nu se pote negă voindu cine-va, pote folosi pariulu celu mai micu spre crearea pesciloru.

Asié dacă luăm în consideratiune sum'a de ape, curgu și sierpuiescu în diferite directiuni tierile romane, apoi ni potemu intipuf folosulu și venitulu celu mare, care se lipseste romanulu, pentru că nu întreprinde p'cuitulu.

Dacă judecăm după datele practice și factice p'c' că unu Dominiu dispune de bălți atātu de abundante, și cătu de odata pote se închida câte 40—50,000 cent. pesci, dacă sunt locuri, precum e de es. celu dintre Prutu și Galati numitu B r a t e s i u (Districtulu Covurlui) carele adu pre anu unu venitu de 10,000 galb. apoi ni-amu datu s'éma, seu celu pucinu amu poté se dămu cu socotela, că ar' poté aduce locul D r a c s i a n i (Distr. Botusiani) care are una estindere de 1512 jughere s. a. ? — amu calculat seu amu poté se calculăm venitulu și folosulu carele p'laru aduce sum'a de ape curgatorie mari și mica sum'a apei statatorie, fia lacuri, fia bălți, cându scimu că unu

de pesci de câte-va jughere se esarendedia cu sute ba chiaru cu mii de florini.

Nu se vede, că se fia fostu luata ap'a in deplina consideratiune, că-ci altcum amu fi fostu ingrigiti a o exploată si in privinti'a pesciloru, si atunci aceea parte a omenimei, care pre langa aceea, că muncesce multu, n'are neci fericierea de a se satură, acést'a d'icu ar' poté se capete unu nutrimentu bunu, priintiosu si eftinu.

Inse in d'ilele nostre trebuia se vedemu mancarea de pesce că o raritate chiaru pre stralucitele mese a prelatiloru romani (că-ci acest-ia sunt florea Romaniloru, alta nobilime ni lipsece), cari in privinti'a ospetului sciu adă gustulu bunu era in privinti'a mediloceloru sunt intre toti romanii mai bine provediuti.

Si de aici cu câtu merge omulu mai in diosu, cu atâtu se mananca mai pucina carne in genere, si in specie de pesce; ba chiaru in Romani'a libera, unde precum am d'isu mai nainte nu numai că multele bălți ce se facu prin esundarea Dunarei s. a. contienn multimee de pesci, ci chiaru in privinti'a lacureloru de pesci e provediuta mai multu, că tote celelalte tieri romane la olalta totu-si se afla, cari d'icu, că pescele e prea scumpu pentru muncitorulu de di. De-si in Romani'a libera mai alesu pre langa bălți scade pretiulu pescelui pana la 5 cr. libr'a, cu tote aceste pescele escumpu, pentru-că lipsece in partile muntose, lipsece in ori si ce timpu alu anului (elu e eftinu pre timpulu bataii), nu e destulu de ingrigitu unde este; si asié numai se devastedia fără a cugetă la prasirea lui, prin urmare lips'a vine pre di ce merge mai sentitoria si pescele mai scumpu; si Domne câtu e de lesne productiunea si câtu de eftina intretinerea pesciloru. Neinsemnate sunt spesele, cari in ultimulu gradu se reducu a dá pesciloru unu adapostu, inse venitulu e destulu de insemnatu, că-ci in Franci'a se casciga de Ectaru 75 franci, séu la 1¹/₂ jugheu 30 fl. mai adauge la acést'a, că pamenturile pentru lacurele de pesci nu sunt d'in celea de frunte, ci mai alesu de acelea, cari, la altu-ceva nu se potu folosi. — Câte vali petrose, câte valcele cu pamentu umedu, morascinosu, câte alte locuri, cari nu se potu lucră; éra de alta parte sunt sterile, s'aru poté preface la noi cu inlesnire in lacure de pesci? Si daca in tote partile s'aru urmă popularisarea apelor cu pesci si folosirea pamentului in modulu celu mai rentabile, ore atunci ar' mai fi pre sab sore tiera mai fericiuta, decâtu tierile romane?!

Sperediu, că nu voru lipsi barbati de incredere si de fapta, cari voru indemnă poporulu la cele bune si folositorie; — sum convinsu, că pastorii romani, cari dispunu mai cu inlesnire de tote medilocel, voru luá initiv'a in privinti'a pescaritului, si ast'a pentru-că e marétiá chiamarea loru de a vedé omenimeá fericiuta, éra in specie pre crediniosii loru câtu mai multumiti si câtu mai religiosi in implinirea canonelor si impregiurarea acést'a mi-dă cea mai sigura incredere, că neci una ocaziune de interesu generalu si atâtu de insemnatu nu pote remané nefolosita. A.

Consemnarea

contribuitoriloru incurse in favorea balului romanu d'in Vien'a.

Prin redissm. d. canonicu metrop. Antoniu Vestemianu de la DD. T. Cipariu can. metrop. 5 fl., Const. Pafalvi can. metrop. 3 fl. Ioanu Fekete Negutiu can. metr. 3 fl. Ioanu Chrila can. metr. 3 fl. Gr. Michali can. metrop. 2 fl., Elia Vlassa can. metrop. 2 fl., St. Manfi can. metrop. 2 fl., A. Vestemianu can. metrop. 5 fl., Dr. Vict. Michali secret. metrop. 2 fl., Teod. Deacu v.-rectoriu 1 fl. toti d'in Blasiu. Prin d. Georgiu Pop'a de la DD. Alimpiu Blasiu protop. 2 fl., Sim. Popu Mateu notariu consist. 1 fl., Petru Solomonu profes. 1 fl., D. Domsia protoc. 1 fl., Dr. Stoianu medicu 2 fl., A. Gram'a 1 fl., B. Vancea econ. metrop. 2 fl., Mich. Tipografu propr. 1 fl., Georgiu Pop'a propr. 1 fl. toti d'in Blasiu. Prin d. G. Manu de la DD. Ales. Bohatielu capitauu supremu 5 fl., Iac. Muresianu adv. 1 fl., Nic. Besanu not. distr. 1 fl., I. Florianu, presied. judec. 2 fl. M. Lic'a jude reg. 1 fl., I. Marginénu jude reg. 1 fl., Ios. Besanu jude reg. 1 fl., A. Marcusiu jude cerc. 1 fl., F. Michesiu v.-fisc. 1 fl., G. Verticu subjude cerc. 1 fl., G. Manu ofic. judec. 1 fl., Gr. Moisilu vicariu 1 fl., Dr. St. Popu fisicu distr. 1 fl., B. Assente adv. 1 fl., Dr. C. Moisilu professoru 1 fl., Leone Popu majoru 1 fl. toti d'in Nasaudu. Prin d. Ilariu Puscariu de la DD. I. Hanea protop. 1 fl., P. Badilla protop. 2 fl., I. Badilla subjude 1 fl., Paulu Dunca consil. pens. 2 fl., Gr. Mateiu 2 fl. D. Contianu diaconu 1 fl., Zach. Boiu par. si profes. 1 fl., Const. Stejariu capitauu 2 fl., I. V. Rusu protop. 1 fl., Vis. Romanu direct. 1 fl. I. Popescu par. si profes. 1 fl., Fratesiu diaconu 1 fl., Dr. Ilariu Puscariu profes. 1 fl. toti d'in Sabiu. Prin d. C. D. Badulescu de la DD. (nelegibilu numele) propr. 6³/₄ galbeni, 80 lei, A. Pamfiliu galb. 20 lei, toti d'in Giurgiu. Prin d. Ionu Lep'a de la DD. Ionu Lep'a not. 1 fl., I. Nediciu par. 50 cr., S. Nediciu doc. 1 fl., I. Nega cococariu 1 fl., I. Coterl'a, I. Neda, I. Sula, E. Epure, I. Torganu, N. Draganu, A. Bogdanu, L. Cucu, G. Nediciu, I. Madina câte 1 fl., C. Danu, I. Jana, I. Sabo câte 50 cr. toti economi d'in Oravit'a romana.

De la principele Bibescu 50 fl., P. Carpu agintele

Romaniei 50 fl., Mich. Cogalniceanu 17 fl. 96 cr. I. Poenariu Bordea 10 fl., Chr. A. Nedelcoviciu 10 fl., Nicolescu stud. 5 fl. 25 cr., conte Iuliu Andrăsi 5 fl. — Sum'a: 304 fl. 11 cr. Sum'a publicata pana acuma face 1362 fl. 80 cr. Sum'a totala 1667 fl. 51 cr. De aici subtragandu-se spesele de 787 fl. 52 cr. remane in cass'a de pastrare capitalulu de 879 fl. 99 cr. Adeca: optu sute siepte dieci si noua floreni si 99 cr. val. austr.

Burs'a cerealeloru.

Vienn'a, 13. iuliu. (Depesie oficiale.) Gra u d'in tienutulu Muresiului, 85 pundi, loco Arabon'a 6 fl. 65 cr. centenariulu; grau ungurescu, 78 pundi loco Wieselburg, 6 fl. 65 cr. centenariulu. — Secara, marfa uena, slovacesca 80—81 pndi loco Florisdorf 4 fl. 30 cr., austriaca 78 pndi, loco Mistelbach 3 fl. 85 cr. — Ordiu, marfa noua, de Soproniu 72 pndi loco Soproniu 3 fl. 25 cr. mert'a. — Ovesu ungurescu 48—53 pndi, ransito Vienn'a fl. 1. 88 pana la fl. 2. 30 mert'a noua austriaca, si fl. 3. 90 — 4. 30 centenariulu; loco Arabon'a fl. 1. 65 — 67.

(Depesia privata.) Gra u s'a vendutu 40.000 centnari, 10 cr. mai eftinu. Secara nu s'a prea cautatu, pretiulu a sca diutu cu 15 cr. Tergelu orzului si alu ovesuluia fostu forte slabu, inapoi la Arabon'a fl. 1. 65.

Revista comerciala septemnarua.

Pest'a, 14 iuliu. Secerisulu si-a inceputu cursulu seu regulatu dar' nu cu totulu neconturbatu, de-ora-ce raru se intempla se treca una di fara de pucina ploia, carea de altmintrea, facia cu nadusiela cea mare si caldura intensiva ce domnesce de presente, este forte favorabile pentru porumbu, curechiu, etc. si pentru a don'a a crescere a ierbei pre lunce si livedi. Tempulu celu caldu de acuma (+22—23° R.) in schimbu cu ploia usiorica si lina este forte priintiosu si pentru vinie, si se spera unu culesu si unu storsu bunu atâtu in cuantitate câtu si in calitate.

Importurile de bucate de pre Dunerea de josu nu sunt suficiente; ele se restringu aproape numai la porumbu romanescu; abie dupa ce se va incepe pre totindenea treeratalu va poté se intre mai multa vietia in comerciulu cerealeloru, care sehm stagneza cu totulu.

In piatia de aici, terglu gra ului a fostu in septemna acést'a asié de neinsemnatu, încátu venditoriá a trebuitu se reduca pretiurile cu 5—10 cr, mai pucinu cá in septemna trecuta. S'a vendutu cam 70.000 centnari. D'in contra terglu cu terminu de tomna a fostu mai viu si pretiurile se urcara succesivu de la fl. 5. 62¹/₂—5. 72¹/₄. — Secara fl. 3. 47¹/₂. Ovesu cu terminu de tomna a fl. 1. 66 — 1. 66¹/₂ per 50 pndi.

Piatile esterne. Comerciulu in piatile esterne este de pucina insemnate; pretotindenea se observa una atitudine de acceptare. Mai autaiu vréu se veda sortea seerisiului actualu si numai dupa aceea se se lase in comerciu. Raportele despre secerisulu sunt in partea cea mai mare multumitorie, si inca asta-di se pote admite, că Europ'a va se se buncure de unu secerisulu si culesu mai multu ca midilociu. In Anglia se spera, că rezultatulu secerisulu de grau, secara, ordiu, va fi multumitoriu, ér' celu alu ovesulu, alu cartofiloru (gogosie, mere-pere de pamentu va fi chiaru bogatu. In Franci'a comerciantii de bucate si-dau unu aeru cá si candu s'aru pregati pentru una compania de esportu Raportele d'in Germani'a nu sunt egale; in partile sudice agronomii sunt multumiti, ér' d'in Brandenburg, Silesi'a, Posen vinu vaerari, dupa cari acolo spicele de secara sunt mance, ba chiaru si grauntii (bobe) cari sunt, sunt sbfreciti si ineretiti; apoi d'in provinciile germane apusene se raporteza, că starea campurilor e escelente. — Schleswig-Holstein, Danimarc'a, Norvegi'a si Svedi'a spera la unu secerisulu asié de frumosu si bogatu, cá si care n'au mai avutu de 15 ani. — Statele unite americane paru a fi donate estu-anu cu unu secerisulu mai neinsemnatu, facia cu celu d'in anulu trecut. — Deci sub astfelu de impregiurari este lucru firescu, că piatile straine trimitu aproape preste totu pretiuri slabe.

D'in Romani'a, avemu sciri mai detaiate in privinti'a stării campurilor, dorere inse că nu sunt preste totu imbucuratori. — De la Craiova se scrie, cu datulu 17. iuniu, că pla ce s'a reversata preste totu districtulu, in d'ilele d'in urma ale lunei lui maiu, a im prospetatu si recreatu pamentulu intru atât'a, încátu au reinviatu chiaru si acele semenature, cari erau aproape de rnina totale; si totu-odata agronomulu i-a datu ocaziune d'a continuá, cu celu mai mare zelu si fara a mai respectá serbatori, semenatulu porombului, care a fostu intreruptu prin secetea cea mare si lunga. De atunci incoce ploia se repotiesce ici colaa aproape in fia-care di; temperatur'a este moderata si eserce cea mai favorabile influintiá a supra semenatelor. Cu tote acestea inse remane inca multu de doritu. — Porumbulu, care a fostu resaritu inainte de ploia, s'a recreatu multu, si se spera unu culesu bunu, daca temperatur'a va urm'a cursulu seu normalu. Tempulu actualu este forte priintiosu si pentru porumbulu semenatu dupa ploia. — Secerisulu rapitiei e forte nemultumitoriu atâtu in privinti'a cuantitativa, câtu si calitativa.

De la Giurgiu inca se scrie, că secet'a cea mare a avutu rea influintiá nu numai a sup'a creșterii paielor,

ci si a sup'a dezvoltarii spiceloru; ploia a venit tardiu si si atunci a adusu o grandina infricosiata, carea s'a versatu preste o parte mare a districtului si a nimicitu grane, rapitia, vinie, etc. — Porumbulu s'a semenatu dupa ploia, si se spera că la tempulu seu va desdauná celu pucinu munc'a.

Raportulu de la Turnu-Severinu este inca si mai pucinu imbucuratori. De aici se comunica adeca, că schimbarea temperaturi, dupa o seceta de siese septemane, n'a avutu mare iniriuti'a a sup'c semenatneloru, de orace a fostu prea tardiu. Secerisulu va fi deci nainsemnatu in estu-anu, si porumbulu semenatu dupa ploia numai asié promite a dá unu culesu bunu, daca tomna va fi lunga si calda. Secerisulu rapitiei inca este in tota privinti'a nemultumitoriu.

Facia cu acele prospecte nefavorabile aici se mangaia omenii cu provisiunile d'in anii predenti, mai cu sama grau, cari in anulu acestu-a voru scapá tier'a dv fomete. — Viniele stau preste totu bine.

Temperatur'a in Pest'a e frumosa si moderata; termometrulu + 170, barometrulu 28" 7¹/₄.

VARIETATI.

*(Despre turbare) 1. Numerulu caniloru aflati in Europ'a este de 17 milioane; pretiulu intretineri loru pre anu se sue la 500 milioane franci.

2. Numerulu omeniloru, cari pre fie-care anu sunt victimele muscaturiloru caniloru turbati, se saie la mai multe sute.

3. Maitotu-de-una turbarea la omeni, se produce prin muscatur'a animaleloru urbate; câte o data numai s'a parutu, că nu numai muscatur'a, ci si chiaru lingerea unui animalu turbatu comunica turbarea omeniloru (multi autori germani sunt de opiniune contraria. Red.

4. Nu e adevratu ca unu omu pote se dobindesca turbare (Rabies canina) de la sine-si fara a fi muscatu de altulu.

5. Opiniunea, că turbarea caniloru le vine d'in neimpacarea dorintieloru loru seculale, nu are unu fundamentu de adeveru.

6. Asemenea nu e adevratu, că caldura séu umedial'a aerului, are o influinti'a important'a asupra turbarei caniloru. (Multi autori pretindu, că caldura cea mai mare a verei este un'a d'in cauzele productiunei turbarei).

7. Nu esista nici o data o epidemie (epizotie de turbare, numai candu o imperfecta politie medicala nu impiedica propagarea acestoi reu prin muscatura, atunci acést'a patima teribila, se areta totu intr'unu timpu la multi cani.

8. Sciinti'a nu este in stare a limitá timpulu incubarei acestei patime adeca câtu tempu pote se treca la unu omu intre muscatur'a unui cane turbatu si esirea turbarei la acestu omu muscatu; atâtu inca se scie, că acestu timpu pote se fia la unu cane muscatu pana la 7 luni si la unu celu muscatu pana la 14 luni si jumetate (sunt autori cari pretindu că unii omeni, 9 ani dupe ce au fostu muscati, au turbatu.)

10. Nu esista neci unu semn siguru de turbare la cane; semnu de sperietura pentru apa (acestu semnu constatatu la omeni turbati) lipsece la canele turbatu. Intre tote semnele acestei patime teribile, latrarea, ca urlatulu lupiloru, este celu mai siguru.

11. Sciinti'a nu e inca in stare a hotari, daca mancarea carnei caniloru turbati seu bautur'a laptelui de vaca si a capreloru muscate de cani turbati, produce turbare séu nu?

12. Unu cane banuitu de a fi muscatu de unu cane turbatu, trebue se fie tienutu in pastrare si inchisu celu putienu 7. luni.

Eta ce consecintie bizare si triste esu d'in acesta comunicatiune. Europ'a intretiene cu o cheltuiala de peste 40 milioane galbeni pe anu, o turma 18 milioane de cani, ca se omore cu muscatur'a loru mai multe sute de omeni pe anu de patim'a cea mai teribila ce esista in lume si ale caroru semne la cani sunt ne sigure de ale cunesce.

(Arh. Rurala.)

*(Essemplu de imitatiu) Sigismundu Cova ciu Episcopulu diecesei de Cincibeserie (Peciu) prin scrisore cerculare invita pre prentii diecesei salle, că se deé voturile loru secrete pentru acellu individuu, pre care d'intre prentii diecesani lu-credu a fi cellu mai demnu de stallulu canonicale devenitu vacante prin mortea canonicului Leopoldu Saághy. — Cu anevos se voru afá indemnati ceilalti SS. parinti episcopi a urmă acestu frumosu essemplu constitutiunale allu besericei primitive, că-ce absolutismulu cellu rigidu, ce domnesce asta-di in beserie'a catolica se crede a fi mai espeditivu. Frasea interpretata cu superbia neapostolica „Spiritus S. posuit nos regere ecclesiam" in aplicatiune esagerata se deduce ad absurdum. Imperatii si regii inca pretindeau că Ddiu li-ar' fi pus insu-si corona pre capetnele loru mai adese ori nedemne. S'a schimbatu inse lumea si pretinsului dreptu divinuu allu Domnitoriloru, s'a substituitu vointi'a natiunale, carea pune si depune coronele, fara că Ddiu santulu se credia, că este de lipsa a intreveni cu minuni, candu se restogolesce câte un'a.

*(Unu procesu pravechiu) de ereditate sa inceputu in an. 1733, in Ungari'a in urm'a unui testamentu facutu in an. 1703. Numerulu referentiloru, cari au

